

Петров М.М.
студент філософського факультету
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка

ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЕМОКРАТИЧНОМУ ПРОЦЕСУ В ХХІ СТОЛІТТІ

Епоха кінця ХХ - початку ХХІ століття характеризується масштабною революцією в медіа та комунікаційних технологіях. Наявність такого небаченого раніше засобу інформаційного обміну як Інтернет відкриває перед суспільством абсолютно нові перспективи в плані інтерсуб'єктивної взаємодії усередині та між різних соціальних груп. «Тим не менш, революція що відбувається нині в царині комунікацій - це всесвітній феномен, котрий ставить під питання звичні розмови про розділення між багатими та бідними, між Північчю та Півднем. У найрізніших регіонах прослідковується вибуховий зріст інформаційних потоків» як пише австралійський дослідник Джон Кін. Також, дані процеси розвитку інформаційних технологій викликають у світі хвилю оптимізму щодо розвинення і поглиблення демократичних процесів з допомогою Інтернету, як площадки масового інформаційного обміну та створення нових суспільних сенсів. Прикладом такої позиції може слугувати цитата засновника компанії Microsoft Біла Гейтса «Інтернет стає міською площею завтрашнього глобального села», чи засновника Personal Democracy Forum Майка Сафрі «Достаток інформації, зв'язків та часу - це просто технічні інгредієнти, що є необхідними для вибуху цивільної активності»[3]. Як зазначає фінський дослідник Карі Карппінен в своїй статті «Концепції демократії в медійних та комунікаційних студіях»: «... Інші стверджують, що розвиток медіа-технологій виправдовує використання нових концепцій, як то цифрова

демократія (digital democracy), чи електронна демократія (e-democracy)»[8]. Новий розвиток набули концепції партиципаторної демократії та габермасівської комунікативної демократії, ентузіастів котрих, яких ми можемо назвати кібер-оптимістами, стояли за розвитком перших моделей імплементації цифрової демократії. «Багато ранніх варіантів цифрової демократії апелювали безпосередньо до габермасівської моделі консенсусної та дорадчої демократії. Електронні дискусійні форуми, що дозволяли пересічним громадянам «висловити свою думку» з питань, які їх цікавили, стали уособленням цих нових комунікаційних технологій управління»[1], пише дослідник Браян Лоудер. Все це, на фоні сучасної кризи репрезентативної демократії, котру розкриває нідерландський дослідник Франклін Анкерсміт в своїй праці «Політична репрезентація», як таку, що не може вирішити загальнонародні, демократичні проблеми, ретранслює знову ж таки однозначно позитивний погляд багатьох на наявні тренди розвитку медіа та інформаційних технологій в аспекті їх зв'язку з політичним.

Проте, не зважаючи на загальний оптимізм, необхідним є погляд на процес і з скептичної точки зору. Під час стрімкого розвитку засобів інформаційного обміну є дослідники, котрі звертають увагу на негативний аспект змін. На приклад, датський філософ Серен Обю К'єркегор вбачав в друкарському станку причину появи публіки, як абстрактного «все і нічого»[9]. Британський філософ та політичний теоретик Джон Стюарт Міль зазначав небезпеку для свободи, що іде не від королів та тиранів, а від суспільної думки, що на його думку створювалася газетами, памфлетами, петиціями, при чому не на основі думок та знання загальновизнаних авторитетів, а безпосередньо від журналістів, що складали частину тієї самої публіки, що продукувала суспільну думку[4]. Певним чином майбутні тоталітарні суспільства XX століття виправдовують право на існування вищезазначених

сумнів в ролі широких мас у суспільстві та скептицизм щодо широкого друкованого слова, як інтегратора мас в політичний процес. Саме тому, надзвичайно важливо і зараз визначити та детально вивчити ті виклики, що кидає розвиток інформаційних технологій сучасній демократії.

Необхідно розуміти, що кінець епохи широкого радіо- та телемовлення разом з широкими та прогнозованими аудиторіями відходять у минуле [3], система передачі контенту з один - багатьом, змінюється на багато - багатьом та інформаційним таргетингом. Звісно ми можемо говорити, що згідно до кількості комунікативних зв'язків в Інтернеті найбільшу аудиторію мають великі компанії як-то Google, Facebook. За допомогою сучасних алгоритмів роботи з даними про користувачів браузерів та соціальних мереж з використанням нейросіток, що мають можливість самонавчання (феномен Big Data) ці компанії створили персоналізований таргетинг інформації. Цей таргетинг, відсутність гомогенного інформаційного середовища, стирання кордонів комунікаційним наддостатком, інформаційні надлишки та психологічне не бажання більшості людей до критичної думки відмінної від загальної згідно до теорії «спільної реальності (shared reality)» [7] зумовлюють когнітивний дисонанс та кризу політичних ідентичностей, що проявляється в зростаючому політичному абсентеїзму в розвинутих демократичних країнах. Можна додати також, що цю кризу зумовлює те, що більш нові моделі цифрової демократії опираються на розпорошені групи та створення умов для їх комунікацій в соціальних мережах, діючи в рамках нині існуючої в деяких суспільствах політики «і дентичностей».

До цих ефектів можна додати гала-ефект та феномен постправди, як, зумовлену вищезазначеним дисонансом, реакцію неприйняття інформації відмінної від світогляду людини, що створює, за допомогою персонального таргетингу та використанню алгоритмів роботи з Big Data, простір для

маніпуляцій популістам, що переходять від масових партій до партій-платформ, котрі більш відповідають умовам цифрового суспільства та сучасного пост-індустріального світу, та радикальним організаціям (типу Ісламської держави), що також активно використовують платформенні методи та сучасні форми комунікації, чим вони вирішують проблему кризи ідентичності для окремих індивідів та соціальних груп в умовах західної кризи ідентифікацій в рамках політики ідентичностей.

Отже, для розуміння багатьох сучасних політичних процесів та світової політичної динаміки необхідним є розглядання та вивчення викликів сучасних інформаційних технологій демократії.

Список використаних джерел:

1. Айзехен Б. Единбурзький погляд на історію демократії від давніх часів до майбутніх можливостей / Б. Айзехен, С. Стоквелл. - Харків: Фоліо, 2017.
2. Анкерсмит Ф. Политическая репрезентация // Анкерсмит Ф. Политическая репрезентация. - Москва: Издательский дом Высшей школы экономик, 2012. - С. 119—150.
3. Кин Д. Демократия и декаданс медиа / Джон Кин. - Москва: Издательский дом Высшей школы экономики, 2015. - С. 8-257.
4. Милль Дж.-С. О свободе [електронний ресурс] / Джон-Стюарт Милль. - Режим доступу до ресурсу: https://www.civisbook.ru/files/File/Mill_O%20svobode.pdf
5. Gerbaudo P. CHAPTER 16 The Platform Party: The Transformation of Political Organisation in the Era of Big Data / Gerbaudo P. Digital Objects, Digital Subjects: Interdisciplinary Perspectives on Capitalism, Labour and Politics in the Age of Big Data. - 2019. - С. 187-198.
6. Habermas J. The Structural Transformation of public Sphere / Jurgen Habermas. - Cambridge: Polity, 1989.

7. Jost J.T., Ledgerwood A., Hardin C.D. Shared Reality, System Justification and the Rational Basis of Ideological Beliefs // Social and Personality Psychological Compass (1). - 2007.

8. Karppinen K. Conceptions of democracy in media and communications studies / Kari Karppinen. - Nordmedia: Helsinki, 2011

9. Kierkegaard S. The Present Age / Soren Kierkegaard. - Harper Collins, 1962.

10. Louder B. The Governance of Cyberspace: Politics, Technology and Global Restructuring / Brian Louder. - London: Routledge, 1997.

11. Louder B. The Cyberspace Divide: Equality and Policy in the Information Society / Brian Louder. - London: Routledge, 1998.

12. Louder B. Welfare Direct: Informatics and the Emergence of Self-service Welfare? / Brian Louder. - London: Routledge.

13. Louder B. Young Citizens in the Digital Age: Political Engagement, Young People and New Media / Brian Louder. - London: Routledge.